

Odziv na pismo Borisa Nemca

Krkvda za vojno ni le na ruski strani - 2

Omnil me ni je pa citiral uvod pisma, ki sem ga spisal in s 17 eminentnimi (upam, da se s to kvalifikacijo strinja?) podpisil naslovil Vlati kot poziv k iskranju, z evropskimi partnerji, poti h koncu ruske agresije na Ukrajino s pogajanjii in ne veš s sankcijami in orožjem, ki se v štirih mesecih niso pokazale za produktivne - Putin ne daje še niti najmanjšega znaka, da bi se nameiral ustavitii - zato cutim potrebo, da se g. Borisu Nemcu odzovem.

Pa nari takoi povem, da delim mnenje, ki ga izpostavljaa v samem naslovu pisma, in sicer da "Krvda za vojno ni le na ruski strani?". To lahko vsakdo razbere v tem, kar pišem na to temo že od lanske jeseni in objavljam na svojem blogu ter za tiste, ki prebirajo raje papirnatc medije, v ljubljanskem Dnevniku, občasno tudi v Primorskih novicah.

Obsojam širjenje zveze Nato na vzhod Evrope, na prostor, ki je sodil nekoi k Sovjetski zvezi in Varšavskemu paktu, proces, ki so ga v samih ZDA nekateri gurjujii geo-strategije in diplomacije označili za najhujšo strateško napako zavezništva, ker je vodil k spopadu z Rusijo, obsojam preziranje sporazumov iz Minska s strani ukrajinskih oblasti, a še najbolj odločno in zgroženo obsojam nasilje, vojno, napad na suverenost, neodvisno državo, ki, četurti ni opravila naloge ukezhisjivje narave. Naj vas še enkrat spominim, da sem bil edini na parlamentarnem odboru za zunanjo politiko, ki je glasoval proti pristopu Slovenije k Vilenski izjavi, ki je Bushev poseg, celo ob že obcmem vedenju, da je temeljil na skonstruiranih lažeh glede orožja za množično uničevanje, ki naj bi ga Sadam Hussein posedoval, pa ga ni sprejelama in podpirala. Morali smo to storiti, je dejal takratni zunanji minister Ruppel, če smo hoteli ameriško vozovnico za vstop v Nato. Prodali smo se, prodali našo narodovo dostojanstvo, da bi nas Američani sprejeli za svoje "butlerje".

Toda pustimo to. Gospod Nemec očitaa, kolikor ga med vstičicami razumem, omejenemu pozivu vladi določeno pomankljivost, ker da se ne spuščaa v okoliščine, ki so privedle do ukrajinske drame: "Vsak mitovni razsodnik, ki si iskreno želi razsoditi pravilno, kot je le mogoče", pravi, mora te okoliščine razčistiti!

Če bi hotel biti sam edini podpisnik, bi to tudi storil, a želel sem si, da bi pozivu pristopila še imena iz strokovnega gremija, iz akademskega sveta, iz visoke diplomacije, ki pa vsaka ima za kako nianso ali kak poudarek drugačen pogled na omenjene okoliščine: v smislu "kura ali jajce, kaj je bilo prej?"

Predevesm pa sem hotel, da bi temu pismu vlada pristihnilaa, ne ga odvrigla v koš, da bi ga na ministrtvu pozorno prebrali in prebrali ime-

na podpisnic in podpisnikov. In pri tem smo uspeli. Zahvaljujem se tudi Luki Lisjaku Gabri-jeičiču, ki je s svojim kontra-pogledom in kontra-podpisi doprinesel pomembnosti in odmenvnosti naše iniciative. Edina žalost je v tem, da dlje od strokovnega sveta MZZ in nekaj priljznih besed ministrice Eijonove naš klic k razumu in k streljanju z diplomacijo ni šel. Na vrhu Nataa v Madridu, ki je sprejel skorajda vojno napoved do Kremlja, niti namiga k vsaj pozivu Litvi, da naj znovaa omogoči običajen železniški promet med Rusijo in njeno enklavo na Baltiku, Kaliningradom. Litva je članica Nataa in Putin je resno opozoril, da Rusija te blokade ne bo prenesla, da bo ukrepala in to "praktično". Kaj to pomeni, mi ni treba razlagati. Toliko v pojasnilo g. Nemcu in vsem, ki delijo njegovo kritiko.

AURELIO JURII, Koper

Prometna ureditev na Krožni cesti

Nevaren kaos na Krožni cesti

Pa smo spet tu, blizjajo se volitve in čas početja neumnosti, nevarnih, nepramišljenih, kopiranih ... Prejšnji župan MOK si je unisilil parkirišča na Krožni cesti potem, ko je porabil naših, ne svojih, sedem milijonov evrov za le 400 metrov podaljškaa te cestel Parkirišča na njej pa le ni naredil, ni bilo časa ali se je "streznil"? Ne glede na to pa je to storil sedanjii župan. "Izvratno", nedvomno. Včasih je bilo na mestu priključkaa Krožne ceste na Obalno cesto parkirišče, veliko in urejeno. Zakaj hudiča so porabili sedem milijonov?

Lokalni prebivalci, katerim vsi neupravičeno zavidajoo lokacijo in so dolga desetletja požirali smrad avtomobilov, bili brez luči ob cestišču, brez kanalizacije (še danes) vse do "navdha" o vzpostavrtvi sedanjšega kaosa na tem delu Obalne ceste niso bili pomembni, kakor tudi več kot očitno niso sedaj. Izpušni plini iz avtov, odajdjenih le pol metra od oken, ali svetloba žarometov direktno v spalnice je seveda nepomenbna stranska škoda, če ni to tvoja hiša, za katero si garal celo življenje. Da o zdravlju, hrupu in razgrajanju ponoi niti ne govorimo. Zavidljivi uživajtel!

MOK-u je bilo že na začetku povsem jasno, da bo tukaj nastal poligon za aroganne jezdece skuterjev, koles pa tudi avtomobilov, ki celo premorejoo avtoradio, klima naprave pa očitno ne, saj vozijo z odprtmi šipani v največji vročini. In tu pridejo na vrsto redarji, preverjeno "dosledni in nediskriminatovni". Svoje delo opravljajo tako, da telefonirajo za volanom službenega vozila, prepričujejoo svoje prijatelje, da naj le umakrejoo svoji na avtobusni postaji ali kar na zaprtem delu Obalne ceste parktran avto, medtem ko se ti kopjao ali popirjajo kar na stredi ceste... Ti pa so tu parkirani vsak poletni dan, nekaznovano, seveda. In kaj si lahko obetamo za nočni čas? Havba party, razgrajanje, droga pa še kaj. Skratka: raj za probleme.

Svoje so prispevali genialni izvedenci za promet. Tako je sedel na Krožni cesti zaprt pas v smeri proti morju, zato morjajo avtomobilii slalomirati, namesto, da bi, če že, zaprti pas od morja navzgor. Tako bi promet potekal bistveno

manj moteče, pa še bolj jasno bi bilo, da se z obale ne da več peljati proti Markovcu. Prav to bo problem, če ta nemogočaa parkirišča ostanejo. Ni dvoma, da bo na nepreglednem ovinku prišlo do hude nesreče, saj veliko kolezarjev, skuterjev in avtomobilov ne upoštevaa enosmeme ceste. Nalet na vzvratno s parkirišča vozeč avto bo prej pravilo kot izjema. Na vesti jih bodo imeli odgovorni za to neumnost! Kako bo ob pritedivrah na Obalni cesti? Avto, ki bo zapejal po enosmerni cesti, ne bo mogel nazaj ... Briljantno! Ekološko usmerjen in "participativno" naravnan sedanji župan raje gradi parkirišcaa kot, denimo, zahevaa vsaj v poletnih časih dodatrhe avtobuse s Krožno vozňjo od Žusterne (parkirišcaa do Markovca in po Krožni cesti navzdol do Moleta in Žusterne. Tako enostavno je prepeljati velikoo ljudi na in s plaže. Avtobus od Kopra do Žusterne pa tako ali tako že pelje. Parkirišcaa tu niso potrebna, morda je dve za invalide na delu parkirišcaa za motorna kolesa, kjer doslej še nisem videl parkiranega motorja. Vse drugačne možnosti, na primer sezonski prometni režim na tem delu, kot so ga predlagali tukajšnji stanovalci, so hote že pred leti in sedaj ponovno prezati. Nenažadnje pa gre za rekracijo, havba party to gotovo ni.

Judje, predvsem šteti, katerih se posegi tičejo, pa lahko sodelujejo z mnenji, seveda tako, da ne rečejo nič. Pa če tudi, le kdo bi jih poslušal, saj samo "režijo", oblaai pa je itak nad njimi in nad vsem. Dala za ljudi, a očitno ne za domačine. Kot tudi očitno brez dolgoročne vizije in popolnoma brez empatije, bolj zavistno in škodoželjno kot v resnično dobro ljudi, kateri so ji nenažadnje zaupali tako odgovorno mesto. Veljaa si zapomniti to na volitvah!

Vsi delamo napake, a modri to sprevidjoo, jih priznajo in popravijoo! Še je čas.

SERGEIJ RUPPEL, Koper

Ohranjanje kulturne dediščine

Quo vadis, Kras?

Kras, beseda, ki v srca Slovencev zaseje nostalgiijo, prizore tradicionalnih kamnitih hiš, v zelenje ujetih borjarev, vasic s temo nagnenimi hišami z izbočenimi dimniki, iz belega kamna klesanimi vodnjaki in bogato krašnimmi kamnitimi vhodnimi portali. Priklīče nam prizore blago vzvalovljene pokrajine, preko katere pogled seže do gora na eni strani in moija na drugi, prizore trt, ki temno grozdi je ovešjao na skrivence količee iz akacije, prizore zlateo-oranžno-rdeče simfonije trja in teranovih listov. Pršūta in opojnega, temno rdečega vina.

A žal so to le nostalgične iluzije, resničnost je pogosto daleč stran. K razmisleku klīče nedavni vihar, ki ga je zanečila preureditev stedišcaa ena najbolj "kraških" kraških vasi - Dutovelj. Izvednim rešitvan se je upl nezamemarljiv del ozavešenihi domačinov, ki so se jim pridružili številni posamezniki, večinomaa iz tako imenovane strokovne javnosti.

Na Krasu se že dolgo niso tako iskrtla mnenja, zato je morda čas, da se dvigramo na perspektivo drona ter pogledamo na situacijo, ki se nam izrisuje tukaj in zdaj.

Tip kraške hiše se je skozi stotletja izgrajeval skozi naravne danosti okoljaa, ki je gradbeni material črpalo iz svoje neposredne okolice. Ob tem se je, tudi zaradi omejitvev, ki jih je narokovala nemobilitost ter s tem povezana odvisnost, skoraj do popolnosti ohranjajaa likovna podoba kraijine. Barve in materiali so se črpali je od tam in podoba je bila brezhibno harmonična.

Danes smo se tako rekoč že sprijaznili z dejstvom, da so iz kamna zidane hiše pretreklost. Za izgradnjo nimanoo več usposobljenih zidarjev, tradicionalni materiali in elementi pa so postali zaradi svoje redkosti in ekskluzivnosti nedosegljivi "navadnim smrtnikom".

"Obvoznice" tradicionalne gradnje so se začele pojavjati že kmalu po "zlatem obdobju" kraške hiše, to je po 1. svetovni vojni, ko se je v skoraj nepredstavljivo kratkem obdobju zgradilo na tradicionalen način več sto med vojno porušenihi kraških hiš. Takrat je bil nabor za takšno gradnjo potrebnih obrtnikov še neokrnjen, znanjaa in pridnih rok je bilo povsod na pretek.

Kasneje, posebno pa po 2. svetovni vojni, se je začel hiter osip, kar se je seveda odražalo v likovni ravni prenov in novogradenj. Vzporodno se je seveda, dogajal tudi vrednostni premik - vas je pomenjla bedo in zaostalost, dogajanja in

napredek so pomenjla mesto in stavbe, ki so bile tam prisotne. Zato so se povsod pojavile novogradnje, ki so od tradicije odstopale tako vizualno kot tudi funkcionalno. Pojavjili so se novi bivanjski elementi, kot so na primer garaze.

Strnjena urbanistična zasnova naslji je vse bolj razpadala in ob robovih so se pojavjale novogradnje v "mestni" likovni sferi. Vse skupaj niti ne bi bilo tako boleče za ohranjanje enovite vizualne podobe krajine, če ne bi novi tehnološki postopki vnasil v do tedaj izključno minieralno barvno shemo tradicionalnih materialov barvno neustrezne aktivne barvne tone v maniri rastočega "navrličnega terorizma". Te poterze usodno spreminjajoo enovitost in likovno-historične odlike tradicionalne podobe kraške vasi.

Dodaten udarec pomeni velik obseg propadajočega stavbnega tkiva - na žalost prav teh istih tradicionalnoot zidanih kamnitih stavb. Krivdo za to stanje lahko pripisemo ne sistemui, ki dovoljuje, da tako dragocena kulturna dediščina žalostno propada zaradi brezhrižnosti odločevalcev, ki to dopuščajoo. Propadanje tega dela naše kulturne dediščine bi po eni strani morali prepričiti z ustreznim finančno zakonodajoo, po drugi strani pa podpirati ohranjanje kakovostnih rešitev z ustreznimi spodbudami. Odostnost tako enega kot drugega je nesporno dejstvo, škoda ki ob tem nastajaa, pa (že) nepopravljiva.

Kraški suho zidani zidovi, ki so nastajali v preteklosti kot vzporodnica in rezultat krčenja in obdelovanja polji, so postali s pojavom mehanizirane obdelave zemljišč moteči, zato se jih je pospešeno odstranjevalo. Zaradi z močjo fosilnih goriv pogojenih strojev so v veliki meri končali v čeljustih različnih drobnilnikov. Tako se je zgodilo številnim zidovom ob poljih, stezanh in poteh ter skoraj vsem zidovom, ki so ovirali širjenje cest.

Tem dogajanjem se je postavilo po robu Partnerstvo za kraško suho zidano gradnjo. Z izobraževanjem sledilcev ter številnimi prostovoljnimi akcijami so po eni strani rešili propadamo mogoče zidove, po drugi strani pa so z uspehom vpisa v nabor nesnovne kulturne dediščine pod zaščito UNESCO suho zidan zid izpostavili na svetovni lestvirici kulturnih vrednot.

Žal so brez formalne in predvsem finančne podpore njihove akcije močno količinsko zastavljene napram estetsko popolnoma neustreznim posegom njihovih konkurentov iz kluba "mašinistov".

Ponovno izguba izgleda kraške krajine, ki gre v dobršni meri na rovaši brezhrižnosti odločevalskih struktur.

Kdo ne bi prepoznal kraških vinogradov? Oznamovani z značilno igro vegastih barv in oblik akcijsjev količkov ... A tudi ti pod taktirko sodobnih tehnologij, dobitkov in brezhrižnosti vodstvenih struktur počasi izginjajoo.

Občutljivo in krtnoo čipko Krasaa, pokrajine, ki je s svojimi izvratnimi značilnostmi pojmenovajaa podobne geološke formacije po vsem svetu, označjuje politična in gospodarskaa razslojenost, ki še dodatno otežuje proces sprememb, ki bi lahko reševali stanje, ki mu težkoo rečemo drugače kot počasni propad.

Po eni strani razslojen na dve državi, po drugi strani razpet med številne parcialne interese (pre)številihih občinskih uprav, ki pogosto vsaka zase delujoo kot otok brez stika s koprnim "na drugi strani občinske meje"!

Vse naštetoo usodno vpljvaa na podobo Krasaa v obliki, kot bi si ga želeli imeti.

Zato trenutnoot dogajanje ni izjemen dogodek v smislu rešitve, ki so bile izvedene. V bistvu je le vzporodnica in posledica dogajanj, ki so se začela že veliko prej. Vprašanje je le, kako jih upočasniti, zavreti, morda celo spremeniti njihovo smer???

V tem smislu so povezovanja in sodelovanja, ki se pojavjajoo trenutnoot, dobrodošla. V enotno služboo se je že povezal velik del turizmaa ("izobene" ostajaa je turizem najhjne, da ne rečemo mninome občine Mirren-Kostanjeverca, ki dokaj neuspšno konglomeritaa Krasa in Vipavskoo dolino, najpogosteje na škodo prvega), največ upanja pa vzbudi najnovjšee povezovanje v enooten geopark Kras - Carso, ki zajemaa tudi čezmejno destinacjoo kraškega ozemljaa do Jadranskega morjaa.

Največji in tako rekoč edini up je v dvigovanju ozaveščenosti o pomenu ohranjanjaaa kulturne dediščine in identitete, saj le slednje rojveaa rezultate. To je formula, ki edina zagotavljaaa premitke v pozitivno smer.

IRENA HLEBEJ, Društvo oblikovalcev Slovenije

FOTO: SARA DAKAL